

POMIAR HAŁASU ZEWNĘTRZNEGO SAMOLOTÓW WEDŁUG PRZEPISÓW FAR 36 APPENDIX G I ROZDZIAŁU 10 ZAŁOŻEŃ 16 KONWENCJI ICAO

PIOTR KALINA
Instytut Lotnictwa

Streszczenie

W artykule przedstawiono wymagania oraz zasady przeprowadzenia hałasowej próby certyfikacyjnej samolotów wg amerykańskich przepisów FAR 36 Appendix G oraz Rozdziału 10 Załącznika 16 Konwencji ICAO (Tom 1. Hałas Statków Powietrznych – Wydanie Trzecie –1993 r.)

ZAKRES STOSOWANIA NORM

Wymienione w tytule normy służą określeniu warunków przeprowadzenia pomiarów zewnętrznego hałasu samolotów śmigłowych o masie całkowitej do 8618 kg. Przeprowadzenie próby jest wymagane w celu uzyskania przez producenta certyfikatu dopuszczającego samolot do ruchu lotniczego w Stanach Zjednoczonych (FAR 36) i Europie (ICAO). Instytut Lotnictwa od wielu lat wykonuje takie badania będące podstawą wydania certyfikatu przez odpowiednie ośrodki nadzoru lotniczego. Badania wykonywane są w obecności przedstawiciela ULC lub FAA.

Producent samolotu składa wniosek do ULC (FAA) o wydanie certyfikatu i proponuje wykonawcę przeprowadzenia pomiarów. Wykonawca pomiarów przedstawia w ULC (FAA) program próby, w którym opisane zostają metody przeprowadzenia pomiarów. Po akceptacji przez ULC (FAA) programu próby realizowany jest pomiar hałasu.

APARATURA POMIAROWA

Pomiar hałasu polega na ciągłej rejestracji poziomu dźwięku wg charakterystyki „A” i stałej czasowej „SLOW” na stanowisku odległym od miejsca startu o 2500 m. i wyznaczeniu jej maksymalnej wartości dla każdego nalotu. Próba polega na przeprowadzeniu, co najmniej 6 prawidłowych nalołów samolotu na stanowisko pomiarowe. Wszystkie prawidłowe naloty muszą być uwzględnione w obliczeniach. Nieprawidłowe pomiary muszą być udokumentowane i podana przyczyna ich dyskwalifikacji.

Mikrofon o średnicy 12,7 mm typu ciśnieniowego, z siatką ochronną, zamontowany jest w odwróconej pozycji, a jego membrana znajduje się 7 mm powyżej równoległej okrągłej płyty metalowej. Płyta ta, pomalowana na biało, o średnicy 400 mm i grubości 5 mm, umieszczona

jest w płaszczyźnie horyzontalnej na powierzchni ziemi, bez żadnych wgłębień pod nią. Mikrofon umieszczony jest na 3/4 odległości od środka do brzegu, mierzonej wzdłuż promienia prostopadłego do linii lotu.

Ogólne warunki próby

1. Miejsce pomiaru pozbawione drzew, krzaków oraz nierówności terenu.
2. Brak opadów.
3. Wilgotność względna nie większa niż 95% i nie mniejsza niż 20.
4. Temperatura $2 < T < 35^{\circ}\text{C}$.
5. Prędkość wiatru nie większa niż 19 km/h (składowa prostopadła nie większa niż 9 km/h).
6. Brak anomalii meteorologicznych.
7. Pomiary meteorologiczne wykonywane na wysokości od 1.2 do 10.

Trajektoria lotu

Pomiaru hałasu dokonują się podczas procedury startu realizowanej wg ściśle określonych dwóch faz.

Tor lotu składa się z dwóch następujących faz:

Faza I

- a) Moc startowa utrzymywana będzie od punktu zwolnienia hamulców aż do punktu osiągnięcia wysokości 15 m ponad pasem startowym.
- b) Stała konfiguracja startowa zachowana będzie przez cały czas trwania pierwszej fazy.
- c) Masa samolotu w chwili zwolnienia hamulców będzie maksymalną masą do startu, zgłoszoną do certyfikacji hałasowej.

Faza II

- a) Początek drugiej fazy odpowiada końcowi fazy pierwszej.
- b) Konfiguracja samolotu dla wznoszenia, z klapami w pozycji normalnej dla wznoszenia, będzie utrzymywana podczas całego czasu trwania fazy drugiej.
- c) Prędkość samolotu będzie równa prędkości dla najlepszego wznoszenia – $V_{y\pm} 9$ km/h IAS.
- d) Maksymalna moc ciągła (procedura wg FAR) lub startowa (zgodnie z ograniczeniami silnika, potem ciągła procedura wg ICAO) i prędkość obrotowa silnika będą utrzymywane przez cały czas trwania fazy drugiej.

Dla tak sformułowanych założeń oraz warunków wzorcowych:

– ciśnienie na poziomie morza	1013,25 hPa
– temperatura powietrza otaczającego	15 C
– wilgotność względna	70 %
– prędkość wiatru	0 m/s

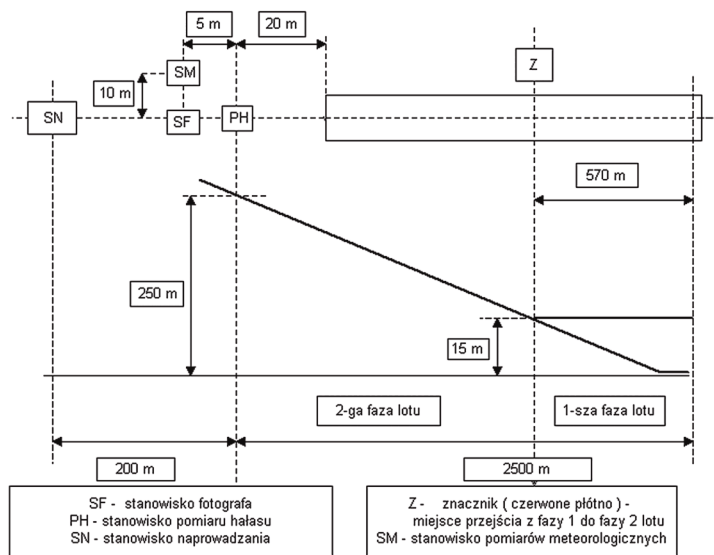
wylicza się wzorcowe parametry przelotu samolotu nad punktem pomiarowym.

Parametry wzorcowe:

H_R – wysokość przelotu nad punktem pomiarowym,

M_R – śrubowa liczba Macha,

P_R – moc silnika w warunkach wzorcowych dla H_R .

Rys. 1. Przykładowy profil startu z rozmieszczeniem punktów pomiarowych

Parametry mierzone podczas próby:

1. Wysokość przelotu nad punktem pomiarowym ($\pm 20\%$).

Na realizującym badania spoczywa obowiązek niezależnego określenia wysokości przelotu samolotu nad punktem pomiarowym odległym o 2500 m od punktu startu. Instytut Lotnictwa stosuje metodę fotograficzną określenia wysokości przelotu.

2. Dopuszczalne odchylenie od pionu $\pm 10^\circ$.

Norma określa dopuszczalne odchylenie od kierunku nalotu wzdłuż osi pasa startowego odchylenie od pionu na 10° . Również ten parametr musi być weryfikowany podczas każdego nalotu na stanowisko pomiarowe.

- temperatura powietrza ($2-35^\circ\text{C}$), wilgotność względna ($20-95\%$),
- prędkość wiatru ($<19\text{km/h}$, składowa prostopadła do kierunku lotu $<9\text{km/h}$), kierunek wiatru,
- prędkość samolotu, prędkość obrotowa silnika (instrumenty pokładowe),
- inwersja temperatury.

Dla każdego prawidłowego nalotu na stanowisko pomiarowe wyznaczana jest maksymalna wartość poziomu dźwięku. Do każdej wartości zmierzonej dodawane są 4 poprawki uwzględniające odchylenia rzeczywistych warunków przelotu samolotu od warunków wzorcowych dla których wyznaczono wzorcowe parametry przelotu nad punktem pomiarowym.

Metoda obliczania poprawek

W stosowanych poprawkach uwzględnione zostają następujące efekty:

- a) różnice w pochłanianiu atmosferycznym pomiędzy warunkami atmosferycznymi podczas próby a warunkami wzorcowymi,
- b) różnice w długości drogi pomiędzy rzeczywistym torem lotu samolotu a torem wzorcowym,
- c) zmianę śrubowej (wypadkowej) liczby Macha w rzeczywistych warunkach próby w stosunku do warunków wzorcowych,
- d) zmianę mocy silnika w warunkach rzeczywistych próby w stosunku do warunków wzorcowych.

Poziom hałas w warunkach wzorcowych $(L_{Amax})_{REF}$ jest równy poziomowi w warunkach rzeczywistych próby $(L_{Amax})_{TEST}$ po dodaniu wyżej wymienionych poprawek:

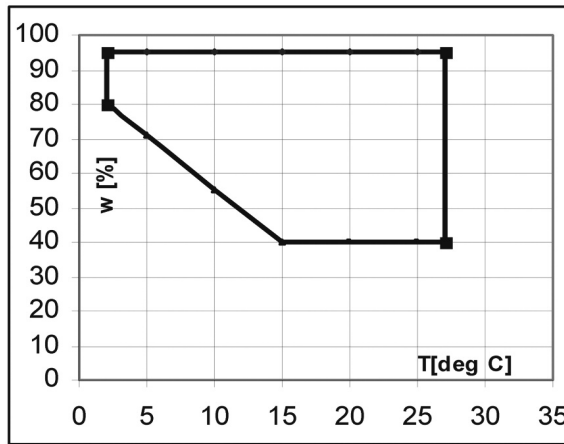
$$(L_{Amax})_{REF} = (L_{Amax})_{TEST} + \Delta_M + \Delta_1 + \Delta_2 + \Delta_3,$$

gdzie:

- Δ_M – poprawka na zmianę pochłaniania atmosferycznego pomiędzy warunkami wzorcowymi a rzeczywistymi,
- Δ_1 – poprawka na różnicę w drogach fali dźwiękowej w warunkach rzeczywistych i wzorcowych,
- Δ_2 – poprawka na różnicę w śrubowej liczbie Macha,
- Δ_3 – poprawka na różnicę w mocy silnika.

Poprawki te oblicza się z następujących zależności:

Metoda wg FAR 36 App. G:

Rys. 1. Obszar G1 stosowania poprawek (gdzie w – wilgotność względna)

gdy warunki meteorologiczne poza obszarem G1

$$\Delta_M = (H_T \alpha - 0.7 H_R) \frac{1}{1000} \quad \text{dla } H_T \text{ i } H_R \text{ w stopach}$$

gdy warunki meteorologiczne wewnątrz obszaru rys. G1 (rysunek w przepisach FAR)

$$\Delta_M = 0$$

$$\Delta_1 = 22 \log \frac{H_T}{H_R}, \quad \text{gdy warunki atmosferyczne wewnątrz obszaru G1}$$

$$\Delta_1 = 20 \log \frac{H_T}{H_R}, \quad \text{gdy warunki atmosferyczne na zewnątrz obszaru G1 (rysunek w przepisach FAR)}$$

gdzie:

- H_T – wysokość samolotu nad punktem pomiarowym w warunkach próby w stopach,
- α – współczynnik pochłaniania atmosferycznego dla częstotliwości 500 Hz w warunkach próby w dB/1000 stóp,
- H_R – wysokość samolotu nad punktem pomiarowym w warunkach wzorcowych w stopach.

$$\Delta_2 = 150 \log \frac{M_R}{M_T}, \text{ gdy } M_T < M_R \text{ i warunki Sec. G36.201 (i), (ii), (iii)}$$

$$\Delta_2 = 0 \quad \text{gdy} \quad M_T > M_R$$

gdzie:

M_R - śrubowa liczba Macha w warunkach wzorcowych,
 M_T - śrubowa liczba Macha w warunkach próby.

$$\Delta_3 = 17 \log \frac{P_R}{P_T},$$

gdzie:

P_R - moc silnika w warunkach wzorcowych,
 P_T - moc silnika w warunkach próby.

Metoda pomiaru węgdu ICAO

Metoda obliczania poprawek

tak samo jak w przepisach FAR 36-G za wyjątkiem obliczania zależności na Δ_M :
 gdy warunki meteorologiczne poza obszarem G1 (rysunek w przepisach ICAO)

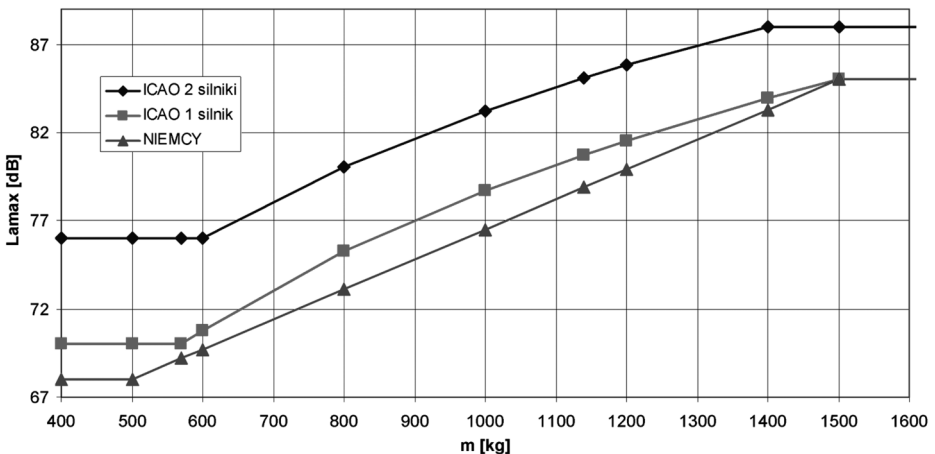
$$\Delta_M = 0.01(H_T \alpha - 0.2H_R)$$

gdy warunki meteorologiczne wewnątrz obszaru $\Delta_M = 0$

gdzie:

- α - współczynnik pochłaniania atmosferycznego dla częstotliwości 500 Hz w warunkach próby w dB/100m,
- H_T - wysokość samolotu nad punktem pomiarowym w warunkach próby w metrach
- H_R - wysokość samolotu nad punktem pomiarowym w warunkach wzorcowych w metrach

Jako wynik pomiarów podaje się średnią arytmetyczną ze skorygowanych wyników pomiarów akustycznych dla wszystkich ważnych przelotów nad punktem pomiarowym i jego 90% granicę ufności nie przekraczającej ± 1.5 dB.

Rys. 3. Wartości dopuszczalnych poziomów dźwięku według FAR i ICAO

PIOTR KALINA

EXTERNAL NOISE MEASUREMENT OF PROPELLER AIRPLANES BY FAR 36
APPENDIX AND ANNEX 16 CHAPTER 10 OF ICAO CONVENTION

Abstract

The paper presents requirements and rules to carrying out certification tests of aircraft noise according to U.S. regulations FAR 36 Appendix G and Annex 16 Chapter 10 of ICAO Convention (Volume 1. Noise of Aircrafts – 3-rd Edition -1993).